

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar**

Eseményvezérelt alkalmazások

12. előadás

Objektumrelációs adatkezelés (Entity Framework)

Cserép Máté
mcserep@inf.elte.hu
<http://mcserep.web.elte.hu>

Készült Giachetta Roberto jegyzete alapján
<https://www.inf.elte.hu/karidigitaliskonyvtar/>

Objektumrelációs adatkezelés

Microsoft SQL Server

- A Microsoft rendelkezik saját SQL adatbázis-kezelő megoldással, a *Microsoft SQL Serverrel (MSSQL)*
 - az [SQL Server Management Studio](#) az alapvető kliens eszköz, de használható Visual Studio is (*View/Server Explorer, View/SQL Server Object Explorer, Tools/Sql Server*)
 - saját adatkezelő nyelve van (*Transact-SQL*), amely kompatibilis az SQL szabvánnyal
 - tartalmaz pár speciális utasítást/típust is, pl. automatikus sorszámozást az **IDENTITY** utasítással
 - a felhasználó-kezelés támogatja az egyedi fiókokat és Windows autentikációt

Objektumrelációs adatkezelés

Az ADO.NET

- A .NET keretrendszerben az adatbázisokkal kapcsolatos adatelérésért az *ADO.NET* alrendszer biztosítja
 - elődje az *ADO (ActiveX Data Objects)*
 - számos lehetőséget ad az adatok kezelésére, az egyszerű SQL utasítások végrehajtásától az összetett objektumrelációs adatmodellekig
 - az egyes adatbázis-kezelőket külön adapterek támogatják, amelyek tetszőlegesen bővíthetők
 - a közös komponensek a **System.Data** névtérben, az adatbázis-függő komponensek külön névterekben helyezkednek el (pl. **System.Data.SqlClient**, **System.Data.OleDb**)

Objektumrelációs adatkezelés

Adatbázis kapcsolat

- Az adatbázis-kapcsolatot egyben, szöveges formában adjuk meg (*connection string*)
 - általában tartalmazza a szerver helyét, az adatbázis nevét, a kapcsolódó adatait (felhasználónév/jelszó)
 - a pontos tartalom adatbázis-kezelőnként változik
 - pl.:

```
"Server=localhost;Database=myDataBase;  
User Id=myUser;Password=myPassword;"  
// SQL Server standard biztonsággal  
"Server=127.0.0.1;Port=5432;Database=myData  
Base;  
Integrated Security=true;"  
// PostgreSQL Windows autentikációval
```
 - Referencia: www.connectionstrings.com

Objektumrelációs adatkezelés

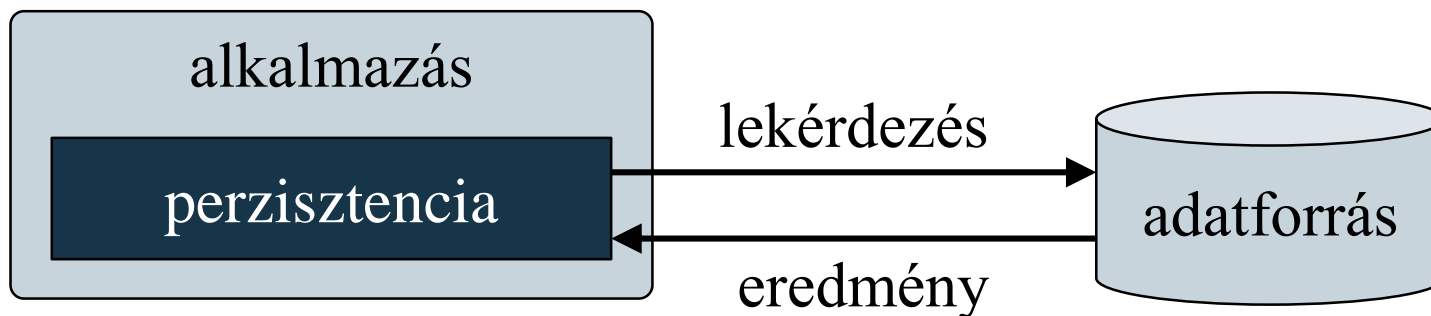
Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A *natív (direkt) kapcsolat* lehetővé teszi adatbázis lekérdezések (SQL) végrehajtását a fizikai adatbázison
 - *előnyei*: hatékony erőforrás-felhasználás, közvetlen kommunikáció
 - *hátrányai*: SQL ismerete szükséges, az utasítások a tényleges adatokon futnak (így állandó kapcsolat szükséges az adatbázissal), összetett tevékenységek leírása nehézkes

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A kapcsolódást az adatbázishoz az **SqlConnection** osztály biztosítja a megfelelő kapcsolati szöveg segítségével, pl.:
`SqlConnection con = new SqlConnection("...");`
- Az adott kapcsolatban az **SqlCommand** osztály segítségével tudunk parancsokat létrehozni
 - a **CommandText** tulajdonság tárolja az utasítást
 - a végrehajtás a parancsokra különféleképpen történik
 - az **ExecuteNonQuery()** a nem lekérdezés jellegű utasításokat futtatja
 - az **ExecuteScalar()** az egy eredményt lekérdező utasításokat futtatja

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- az `ExecuteReader()` az általános lekérdezéseket futtatja, az eredményt egy `SqlDataReader` olvasóobjektumba helyezi, amellyel soronként olvasunk
- Pl.:

```
SqlCommand command = con.CreateCommand();
command.CommandText = "select * from MyTable";
SqlDataReader reader = command.ExecuteReader();
while (reader.Read()) {
    // amíg tudunk olvasni következő sort
    Console.WriteLine(reader.GetInt32(0) + ", "
        + reader.GetString(1));
    // megfelelően lekérjük az oszlopok tartalmát
};
```


Objektumrelációs adatkezelés

Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell

- Az adatbázis fizikai szerveződését a programkódban általános típusokra tükrözzük a **System.Data** névtérből:
 - az adatbázisoknak a **DataSet**, a tábláknak a **DataTable** kerül megfeleltetésre,
 - a sorokat a **DataRow**, a mezőket a **DataColumn** típus reprezentálja,
 - relációs kapcsolatok a **DataRelation**, egyéb megszorítások a **Constraint** objektumokkal írhatók le.
- A **DataSet**-be az adatok a **DataAdapter**-en keresztül kerülnek betöltésre és a módosítások szinkronizálásra az adatbázissal.
- Az értékek nem erősen típusozottak (**Object**).

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell létrehozása

- Pl. (adatbázis):

```
create table Customer( -- tábla létrehozása
  -- tábla oszlopai
  Email VARCHAR(MAX) PRIMARY KEY,
  -- elsődleges kulcs
  Name VARCHAR(50)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell létrehozása

- Pl. (kód):

```
// a connection érvényes SqlConnection objektum
string queryString = "SELECT * FROM Customers";
SqlDataAdapter adapter = new
SqlDataAdapter(queryString, connection);
DataSet dataSet = new DataSet();
adapter.Fill(dataSet, "Customers");

DataTable table = dataSet.Tables["Customers"];
DataRow newRow = table.NewRow();
newRow["Email"] = "mcserep@inf.elte.hu";
newRow["Name"] = "Máté";
// sor hozzáadása a kollekcióhoz
table.Rows.Add(newRow);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Logikai relációs modell lekérdezése

- Pl. (kód):

```
// az összes tábla összes rekordjának kiírása
foreach(DataTable table in dataSet.Tables)
{
    foreach(DataRow row in table.Rows)
    {
        foreach(DataColumn column in table.Columns)
        {
            Console.WriteLine(row[column]);
        }
    }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

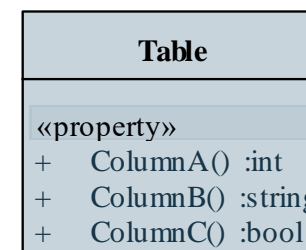
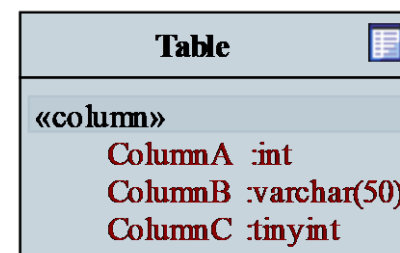
Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában
 - *egyszerű objektumrelációs modell (LINQ to SQL)*: az adatbázis-információk leképezése objektumorientált szerkezetre a sémának megfelelően

Objektumrelációs adatkezelés

Objektumrelációs adatkezelés

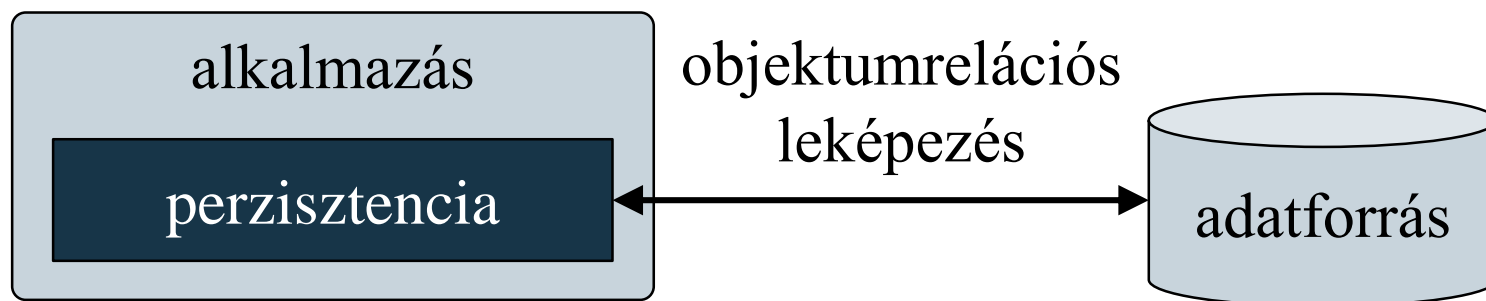
- Az adatkezelő programokat általában objektumorientáltan építjük fel, így célszerű, hogy az adatkezelés is így történjen
- A relációs adatbázisokban
 - az adatokat táblákba csoportosítjuk, amely meghatározza az adatok sémáját, felépítésének módját, azaz *típusát*
 - egy sor tárolja egy adott elem adatait, azaz a sor a típus *példánya*
- Ez a megfeleltetés könnyen átültethető objektumorientált környezetre, a sorok adják az objektumokat, a táblák az osztályokat

Objektumrelációs adatkezelés

Objektumrelációs adatkezelés

- A megfeleltetést *objektumrelációs leképezésnek* (*object-relational mapping, ORM*) nevezzük
 - magas szintű transzformációját adja az adatbázisnak, amely a programban könnyen használható
 - ugyanakkor szabályozza az adatok kezelésének módját
 - a létrejött osztályok csak adatokat tárolnak, műveleteket nem végeznek

Objektumrelációs adatkezelés

Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában
 - *egyszerű objektumrelációs modell (LINQ to SQL)*: az adatbázis-információk leképezése objektumorientált szerkezetre a sémának megfelelően
 - *entitás alapú objektumrelációs modell (ADO.NET Entity Framework)*: az adatbázis-információk speciális, paraméterezhető leképezése objektumorientált szerkezetre

Objektumrelációs adatkezelés

ADO.NET Entity Framework

- Az *ADO.NET Entity Framework* valósítja meg az adatok összetett, objektumrelációs leképezését
 - alapja az *entitás adatmodell* (*Entity Data Model, EDM*), amely leírja az entitások társítását az adatforrás elemeihez
 - általában egy *entitás* egy tábla sorának objektumorientált reprezentációja, de ez tetszőlegesen variálható
 - az entitások között kapcsolatok állíthatóak fel, amely lehet asszociáció, vagy öröklődés
 - támogatja a nyelvbe ágyazott lekérdezéseket (LINQ), a dinamikus adatbetöltést, az aszinkron adatkezelést
 - névtere a **System.Data.Entity**

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- A modell létrehozására három megközelítési mód áll rendelkezésünkre:
 - *adatbázis alapján (database first)*: az adatbázis-szerkezet leképezése az entitás modellre (az adatbázis séma alapján generálódik a modell)
 - *tervezés alapján (model first)*: a modellt manuálisan építjük fel és állítjuk be a kapcsolatokat (a modell alapján generálható az adatbázis séma)
 - *kód alapján (code first)*: a modellt kódban hozzuk létre
- A modellben, illetve az adatbázis sémában történt változtatások szinkronizálhatóak, mindkettő könnyen módosítható

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, vásárlók tábla):

```
create table Customer( -- tábla létrehozása
  -- tábla oszlopai
  Email VARCHAR(MAX) PRIMARY KEY,
  -- elsődleges kulcs
  Name VARCHAR(50) ,
  AddressId INTEGER,

  -- idegen kulcs
  CONSTRAINT CustomerToAddress
  FOREIGN KEY (AddressId)
  REFERENCES Address (Id)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, címek tábla):

```
create table Address( -- tábla létrehozása
    -- tábla oszlopai
    Id INTEGER PRIMARY KEY,
    -- elsődleges kulcs
    Country VARCHAR(50) ,
    City VARCHAR(50) ,
    Address VARCHAR(MAX) ,
    PostalCode VARCHAR(10)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis, rendelések tábla):

```
create table Order( -- tábla létrehozása
  -- tábla oszlopai
  Id INTEGER PRIMARY KEY,
  -- elsődleges kulcs
  Content VARCHAR(MAX) ,
  Price FLOAT,
  CustomerEmail VARCHAR(MAX) ,

  -- idegen kulcs
  CONSTRAINT OrderToCustomer
  FOREIGN KEY (CustomerEmail)
  REFERENCES Customer (Email)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, vásárlók típus):

```
class Customer // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public String Email { get; set; }

    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Name { get; set; }

    [ForeignKey("AddressId")] // idegen kulcs
    public Address Address { get; set; }

    public ICollection<Order> Orders { get; set; }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, címek típus):

```
class Address // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public Int32 Id { get; set; }

    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Country { get; set; }
    [StringLength(50)]
    public String City { get; set; }
    public String Address { get; set; }
    [StringLength(10)]
    public String PostalCode { get; set; }
}
```


Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód, rendelések típus):

```
class Order // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public Int32 Id { get; set; }

    public String Content { get; set; }

    public Single Price { get; set; }

    [ForeignKey("CustomerEmail")] // idegen kulcs
    public Customer Customer { get; set; }}
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az entitásokat egy adatbázis modell (**DbContext**) felügyeli, amelyben eltároljuk az adatbázis táblákat (**DbSet**)
 - egy aszinkron modellt biztosít, a változtatások csak külön hívásra (**SaveChanges**) mentődnek az adatbázisba

• pl.:

```
public class SalesContext : DbContext {  
    // kezelő létrehozása  
    public DbSet<Customer> Customers {  
        get; set;  
    }  
    // adatbázisbeli tábla  
    ...  
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az adattábla (**DbSet**) biztosítja lekérdezések futtatását, adatok kezelését
 - létrehozás (**Create**), hozzáadás (**Add, Attach**), keresés (**Find**), módosítás, törlés (**Remove**)
 - az adatokat és a lekérdezéseket lusta módon kezeli
 - az adatok csak lekérdezés hatására töltődnek a memóriába, de betölthetjük őket előre (**Load**)
 - a LINQ lekérdezések átalakulnak SQL utasítássá, és közvetlenül az adatbázison futnak
 - egy tábla nem tárolja a csatolt adatokat, azok betöltése explicit kérhető (**Include**)

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
SalesContext db = new SalesContext();
Customer customer =
    db.Customers.FirstOrDefault(cust =>
        cust.Email == "mcserep@inf.elte.hu");
// LINQ lekérdezés
if (customer == null)
{
    customer = new Customer {
        Name = "Cserép Máté",
        Email = "mcserep@inf.elte.hu" };
    db.Customers.Add(customer);
    // entitás létrehozása és felvétele
    db.SaveChanges(); // változások elmentése
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- A lekérdezéseket előkészítve tárolhatjuk objektumként, amelyre az `IQueryable<T>` típus szolgál.
 - A lekérdezések így dinamikusan bővíthetők és csak kérésre (pl. `ToList()` vagy `Load()`) vagy kiértékelésre (pl. `foreach`) kerülnek végrehajtásra.
 - Az adatbázis műveletek így tisztán objektum orientáltak, C# nyelven megfogalmazhatóak.
- Pl.:

```
IQueryable<Customer> query = db.Customers
    .Where(cust => cust.Email.EndsWith("elte.hu"))
    .Where(cust => cust.Orders.Count() > 0);
query = query.OrderBy(cust => cust.Name);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
IQueryable<Customer> query1 = db.Customers
    .Include(cust => cust.Address);
// a megadott tulajdonságok (csatolt adatok)
// is betöltésre kerülnek, hasonlóan
// táblanévvvel: .Include("Address")
IQueryable<Customer> query2 = query1
    .Where(cust => cust.Address.City == "Budapest")
    .OrderBy(cust => cust.Name);
// a lekérdezés annak végrehajtása nélkül
// tovább bővíthető
```

```
List<Customer> r = query2.ToList(); // kiértékelés
foreach(Customer cust in query2) { /* ... */ }
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
Boolean anyBudapest1 = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés az adatbázisban fut

Boolean anyBudapest2 = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés továbbra is adatbázisban fut;
// amennyiben közben változott az adatbázis
// tartalma, azeredmény is eltérő lehet

query1.Load(); // adatok explicit betöltése
anyBudapest = query1
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés a memóriában fut
```

WPF alkalmazások architektúrája

Példa

Feladat: Készítsünk egyszerű grafikus felületű alkalmazást, amellyel megjeleníthetjük, valamint szerkeszthetjük hallgatók adatait. Az adatokat adatbázisban tároljuk.

- a programot *code-first* módon valósítjuk meg, a hallgatókat a **Student** entitás típus írja le
- hozzuk létre a **StudentsContext** osztályt a **System.Data.Entity.DbContext** osztályból származtatva, az adatbázis kontextus leírására
- egészítsük ki a nézetmodellt és a nézetet egy új paranccsal (**StudentSaveCommand**), amelyet egy gombhoz kötünk
- az adatbázis kapcsolat *connection string*-jét az **App.config** konfigurációs állományban helyezzük el